

Magyar Haditengerészet

Contributed by tomcat

2004. October 17. Sunday 16:08

Last Updated 2007. September 01. Saturday 20:03

There are no translations available Sajnos nincs magyar nyelven kiadott irodalma a Magyar Haditengerészet tőről, ezért álljon itt néhány szó erről az elfeledett hadinemről.

Magyar Haditengerészet

W. A. Kaunitz herceg terjesztett annak idején leiratot az 1780 és 90 között uralkodott II. József elöl, amiben kifejtette az Osztrák-Magyar tengeri kereskedelmi hajózárs állapotát, és az adriai kalózok (!) károkozásait: "Az osztrák tengeri kereskedelmi hajózárs láte bizonytalan. A kárlföld minden barátságosan politikai megmozdulása halálos csapást mérhet kereskedelmünkre. (...) Csak érés hadi flotta képes arra, hogy ezt a fenyegetést csapást megelőzze, vagy legalább megakadályozza. (...) II: József megfogadta a tanácsokat, és 1786-ban Triesztbe irányította a Habsburg-fennhatás alá, németalföldi német LE JUSTE és LE FERME nevű, 20-20 fős kuttereket. Ezzel megvetve az 1918-ig fennállott császári (1889-től "és") királyi haditengerészet alapjait. A központi parancsnokság 1786-1797 között Triesztben, majd 1806-ig Velencében volt. 1809-ben ismét Triesztben, azután 1814-48 között Velencében. II. József vállalta fel a haditengerészet lobogóját fekete-sárga-piros-fehő-pirosra. A flotta Paulucci altengernagy vezetés alatt 1835-ben összesen 52 hajóval rendelkezett, amelyek sikeresen védelmezték a gőzvezetők kalóztól a Birodalom kereskedés és postaszolgálati hajói. Az ARETUSA sárner 1824-ben, a CAROLINA korvett 1826-ban, az ELISABETTA sárner 1827-ben egyszerre két, a BRAVO trakabel szinten két kalózhajót semmisített meg a tengeren. 1840-ben a cs. és kir. hajóhad elszárolt vett részt flottademonstrációban, Beirút partjainál, amiben a tengertengerészek kerekedett a felvonult nemzetek hajói (Oroszország, Poroszország, Anglia, és a Habsburg Birodalom) között. Ez volt a Cs. és Kir. és az angol haditengerészek partraszállásával, és a mai Szidóni erődök elfoglalásával végződött. 1866-ban a császári és királyi hajóhad a kétéves egységbe állított: 1 csavarosgőzhajó, 15 fregatt és korvett (gőzvezetőkkel), 13 csavarosgőznaszád, 9 kerek és csavarosgőznaszád a lagflotillában, 6 a Garda-tavon, 1 a Dunán, valamint 14 kárlföldi rendeltetésű kerek és gőzvezetős. A gőzvezetős és egység megosztása: 2 fregatt, 2 korvett, 7 brigg, 5 szászárteg, 18 kisebb evezős-vitorlás naszád. A szervezeti felépítéséről annyit érdemes megemlíteni, hogy 1862-ig a bőszi Hadgyminisztérium alá tartozott, 1862 decembertől az akkor felállított Tengerészeti Minisztérium katonai részlege alá, ugyanakkor a Haditengerészeti Főparancsnok elnevezése Tengerészeti Parancsnokságra módosult. 1865 július 27-én a Tengerészeti Minisztériumot megszüntetve és a haditengerészetet visszahelyezték a Hadgyminisztérium alá, mint Haditengerészeti Szekciót. Ez is maradt egészen 1918-ig. A haditengerészet állandóan az uralkodó közötti rendelkezése alá tartozott, a mindenkori miniszternek vagy főparancsnoknak mindig ki kellett érnie az uralkodó véleményét és hozzájárulását minden intézkedéshez (pl. hajó építés vagy leszerelés). A tisztikar utánpótlását 1814-48 között a Velencében szülő Tengerészeti Kollégium adta, 5 év köpzi idővel. 1849-ben Triesztben állították fel újra az intézményt, 3 eszt köpzi idővel. 1852-ben Tengerészeti Akadémia rangjára emelték, amelyet 1852-ben Fiumába, majd rövid időre Triesztbe telepítettek. 1860-ban az iskolát tengerészkadét-tanfolyammá alakították, majd 1866-ban feloszlatták. Ugyanekkor azonban megalapították a Fiumei Tengerészeti Akadémiát, amely egészen 1918-ig működött. A hajóron majd negyestendős köpzi idővel a végzett 17-18 éves hallgatók mint tengerészkadétként (tengerészaprósok) kaptak a haditengerészet hajóján további gyakorlati köpzi idővel. Aki elvégezte az akadémiát azt átvette a haditengerészet II. osztályú kadétként hajóra került. Egy év elteltével jelentkezhettek a tengerésztiszt tanfolyamra, amit mint I. osztályú kadétként végzett el. Ezután, ha sikeres vizsgát tett, elállított tengerészsárlás. Ekkor került tiszti állományba. Ásőbb egy év után ásőbb vizsgával lehetett sorhajózársi zás, később fregattnagy. A rendfokozati elnevezések a cs. és k. haditengerészet fennállása alatt alig változtak.

A hajószolgálatot teljesítő (tengerészek) rendfokozatai:

-
Lobogásstisztek vagy tengernagyok: tengernagy, altengernagy, ellentengernagy.

-
Tisztisztek: sorhajókapitány, fregattnagy, korvettnagy.

Főtisztek: I. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy), II. oszt. sorhajászhadnagy (később: sorhajászhadnagy, 1909-től: fregatthadnagy)

Zászlósok: I. oszt. tengerészkapitány (1909-től: tengerészsászlós ha a 2. Átv utájn vizsgájtett), II. oszt. tengerészkapitány a tengerészkapitányok osztályozása megszünt.

A korvetthadnagyi rendfokozatot csak tartalékos tisztek kapták, a tengerésztiszt-jelölt fokozatot azok, akik gimnáziumi érettségi utájn kerütek a haditengerészethez, és ott egy éves tengerésziskolát végeztek. A kapitányt kardbojtja m arany, hanem fekete színek. A legnagyobb hajók a sorhajók voltak, az ágyúszáma volt az osztályozás alapja. Az I. osztályú hajón 101 vagy több, a II. osztályúon 91-100, a III. osztályúon 61-90 ágyú volt. A sorhajók utájn a fregatt kávetkezett. Később nem csak a hajó máretében, hanem felépítésében is volt. Jellemzője a felépítés fedélzet, az alacsony oldalmagasság, a kiváló manőverező képesség, és a nagy sebesség. Kezdetben 24, majd 30 ágyút hordott egy fedett tétegsorban. A fregattnál kisebb, de hasonló a korvet. Ágyúnyitott fedélzeten, nem ájrt tétegsorban helyezkedtek el. A brigget vagy háromrészes kánnny hadihajó volt, 4-12 ágyúval, amelyeket a felső fedélzeten helyeztek el mellvéd mögött. A goelet a brigghoz hasonló, de nérvitorlázatú hajó volt, karcsóbb testtel, 2-4 ágyúval. 1894-ben összesen 1151 tengerésztiszt volt a haditengerészet állományában, közülük 183 volt magyar. Számuk 1910-re 258-re növekedett. 1913-ban 314 volt, az 1748 fős tiszti állományban, a 19437 fős zászlócsászámban.

EZ A FLOTTA VOLT AZTÁN AZ, AMELY TELJESEN MAGYARÁ HAGYVA HARCOLTA VÉGGIG AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚBAN FRANCIA, A BRIT ÉS AZ OLASZ HAJÓHAD ELLEN, AMELYEKET MEG AZ AMERIKAI ÉS A JAPÁN EGYSÉGEK IS TÁMOGATTÁK. EZ AZ EGYESÉLT ANTANT FLOTTA SEM VOLT KÉPES LEGYÁZNI, TÖRDRE KÉNSZERÉNTEN VESZTESGÉGEIK PEDIG SOKSZOROSAN MEGHALADTÁK A CS. ÉS KIR. HADITNEGERÉSZÉT.

Felhasználható irodalom: Dr. Csonkai Károly előszava Greguss György cs. és kir. haditengerészeti apród "Utazás Keleten a felsőge "Zrinyi" korvettn 1881" c. naplójá kiadásához (Optimum Kiadó Bp. 1988).